

Guovdageainnu meahcásteddjiiid searvi
jodiheaddji Johan Henrik Buljo
Jávrrášdievvá
9520 Guovdageaidnu
Notáhta 29.10.2006

FÁDDÁČOAHKKIN OĐASMUVVI RESSURSSAID BIRRA – FINNMÁRKKU OPMODAT 1.11.06

Guovdageainnu meahcásteddjiiid searvi háliida giitit Finnmárkku opmodaga go dáinna lágiin leat háliidan gullat maid álbmot oaivvilda meahcceávkástallama ja ođasmahtti meahcceriggodagaid hálddašeami birra. Finnmárkku opmodat ánsásša rámi dán ovddas.

Meahcceávkástallan leamaš vuodđun olbmuid birgejumái Guovdageainnus. Meahcceriggodagat leamaš dat mii lea dagahan ahte olbmot álggos bisánedje dása. Vaikko vel birgejummi lea ollu rievdan dáid manjimuš áiggiid, de lea meahcásteapmi ain sturra oassi olbmuid eallimis ja birgejumis dáppe. Mii diehtit ahte Guovdageaidnu lea okta dain suokkanin Norggas mas lea vuolimus gaskamearálaš ruđalaš sisbohtu. Dattege eat ane iežamet geafin danin go meahcci buktá midjiide oasi min beaivválaš láibbis. Meahcci lea oassi min ruovttus.

Jos fal meahcceávkástallan vejolašvuodát gáržžiduvvojit, de lea dat váldimin eret mis dehálaš vuodu min birgejumis. Dat lea maid áitimín min identitehta ja njeaidimin min árbevirolaš oahpu ja rivvemín mis min materiálalaš vuodu min kultuvrii mii lea meahcci ja meahcceávkástallan.

Lea dehálaš ahte Finnmárkku opmodat ii váldde eret dan mii doaibmá bures otne ja mii lea dohkálaš geavaheapmi olbmuid gaskkas. Muorračuolahat berre ain leat nuvtá báikkálaš olmuide. Lea dološ vierru ahte olbmot vižžet boaldámuša meahcis. Dát lea maiddá leamaš mielde meahci rádjamis muorramarrasiin ja –eatnamiin. Diet lea doalahan eatnamiid vai eai rissiluvva ja suogu, ja dieinna lágiin leamašan ávkin jeagelšaddamii ja maiddá boazoguohtumii. Lea maid dehálaš atte fuodđobivdu doalahuvvo báikkálaš ávkástallandásis nu go ovdalaččas. Nu ávkástallá olmмоš meahci ja meahcci fas olbmo.

Guovdageainnus leat ollu guollejávrrit maid olbmot leat ávkástallama čađa áiggiid seammás go sin geavahanmálla lea mielde dikšume jávrriid. Measta buot jávrrit ledje anus ja daid geavahedje iešguđetge áiggiid jagis ja jávrrit ledje juhkkjuvvon olbmuid ja guovlluid mielde. Ođđa áiggit, ođđa vierut ja ođđa lágat leat dagahan ahte olbmot eai šat beasa bivdit dáid jávrriid. Jávrrit leat báhcán ávdimin ja nu dat suoidniluvvet ja guolit jápmet. Ealáhuspolitihkalaš dásis eai leat bidjan doarvái návccaid loktet sáivaguoleguolásteami duohta ealáhusan. Ii ge dutkamis leat leamašan beroštupmi dutkat min árbevirolaš bivdivugiid ja min ekologalaš ipmárdusa ja meahcchálddašanvuogi, eai ge leat beroštan dutkat mo sáivaguolásteami sáhtašii dahkat albma dietnasiin min guovllus. Dát livččii sturra ávkin min servodahkii, sihke bargosaji dáfus, borramuša dáfus ja muđui lokte árvvu min eallinvuogis. Finnmárkku opmodat ferte čájehit buoret beroštumi go dat ovddit eaiggát min birgejumái, min ekologalaš jurddašeapmái ja mo mii ávkástallat dáid riggodagaid. Ferte gávdnat vugiid mo fas addá olmuide vejolašvuodaid bivdit jávrriid sihke beaivválaš birgejumái ja dietnasiin.

Juohke jagi guohcagit luopmánat, muorjjit ja eará šattut go olbmot eai beasa vánddardit mašiinnaiguin meahcis. Guovdageainnu olbmot leat áiggiid čađa lubmen sihke iežaset atnui ja vuovdimii. Manjá go biilageaidnu bođii deikke, de leat olggobeale olbmot ribademiin min lagas luopmániiid jekkiin mat leat gullan báikkálaš olbmuide. Báikkálaš olbmot leat de ferten mannat dobbeliidda vai fidnejit borranluopmániiid. Lagas duovdagat berrejit gullat dušše báikkálaš olbmuide sihkkarastit sin ávkkástallanvejolašvuođa ja –vuoigatvuođa. Eará guovlluid olbmot fertejit mannat dobbeliidda. Diet lea málle mii lea eanemus govttolaš, vuoiggalaš ja rievttalaš.

GMS oaivvilda ahte ii dárbbáš rievdadit rievssatbivddu eavttuid nu ollu. Dattege leat muhtun bealit maid ferte geahčadit dárkilabbot. Juohke rievssatbivdi ii berre báhččit eanet go 3-5 rievssaha beaivái. Berre maid smiehtan gáržžidit juohke bivdi bivdinguovllu ja gáržžidit bivdináiggi gaskal čakčamánu 10.b. ja golggotmánu 10.b. Dáinna lágiin hehttešii ahte bivdit gurrejit daid guovlluid gos leat eanemus bivdit. Lea maid dehálaš strømmen-rusttega geavahit hehttet rievssatbeatnagiid falleheames sávzzaid ja bohccuid. Rievssatgárdun lea ovdalis áiggiid álggahuvvon easkka dalle go lea doarvái muhta, - dábálaččat easkka ođđajagimánu rájes, ja de láve bistit moadde vahku guhkkit go dál.

GMS oaivvilda ahte olggobeale olbmot geat bohtet deikke suohtastallat ja astoáiggi golahit, galget máksit ollu eanet go báikkálaš olbmot geat ávkkástallet meahcis. Meahcceriggodagat ja govva ahte min meahcci lea "villmark" olggobealolbmuide, soaitá leat okta dain stuorámus jođihangálvvuin midjiide ja mas báikkálaš olbmot ja Finnmárkku opmodat sáhtta dinet. Lea dehálaš ahte Finnmárkku opmodat oažžu dietnasa, muhto galgá leat erohus mis geat leat eaiggádat ja sis geat bohtet olggobealde.

Finnmárkku opmodat berre maid geahčadit mátkkoštallama ávkkástallama oktavuodas. Dáluolbmuid vejolašvuotta ávkkástallat meahcásteamis lea gáržžiduvvon ea. ea. dainna go mis rievdedje vuoigatvuođa doallat herggiid ja mohtorjohtolat lága geažil. Finnmárkkus livččii ollo ođasmahtti riggodagat main báikkálaš olbmot galggašedje fas buorebut beassat ávkkástallat ja dat livččii maid dietnasiin midjiide. Danin mohtorjohtolat lánka fertešii buorebut heivehuvvot min árbevirolaš meahcásteapmái ja birgejupmái.

Seammás berre Finnmárkku opmodat movttiidahttit hutkat ođđaáigásaš fievruid mat eai billis meahcceeatnamiid.